חיי שרה ב

א. אין היינטיקער סדרה וועט דערציילט ווי אברהם אבינו האָט אָנגעזאָגט אליעזר עבדו „אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק"[1]. און אויף שאלת אליעזר „אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי אל הארץ הזאת ההשב אשיב את בנך גו'"[2], האָט אברהם געענטפערט: השמר לך פן תשיב גו' ה' גו' ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם[3].

ווייטער אין דער סדרה, וואו עס וועט דערציילט[4] ווי אליעזר האָט פאָר בתואל'ן איבערגעזאָגט די רייד פון אברהם'ן צו אים, שטייט[5]: ויאמר (אברהם) אלי ה' אשר גו' ישלח מלאכו אתך והצליח דרכך ולקחת אשה לבני ממשפחתי גו'.

דאָרף מען פאָרשטיין: פאָרוואָס האָט אליעזר משנה געווען פון לשון אברהם, און אָנשטאָט „ישלח מלאכו לפניך" האָט ער געזאָגט „ישלח מלאכו אתך"[6]?

מען קען ניט פאָרענטפערן, אז דאָס איז ניט מער ווי אַ שינוי אין לשון, וואָס בייט ניט דעם תוכן (און ווי מ'זעט אז אין די פסוקים זיינען דאָ כו"כ שינויי לשון אליעזר ווי ער האָט איבערגעזאָגט דברי אברהם לגבי דברי אברהם עצמו[7])

— ווייל שוין אין אַ פריערדיקער סדרה[8], איז רש"י (בפירושו על התורה) שטעלט זיך אויף אַז ענלעכן שינוי — און ערקלערט אים, איז אים מבאר „את האלקים התהלך נח, ובאברהם הוא אומר: אשר התהלכתי לפניו, נח הי' צריך סעד לתומכו אבל אברהם הי' מתחזק ומהלך בצדקו מאליו". איז דער־פון מוכח, אז דער שינוי פון „את" און „לפניו" איז אַ חילוק אין תוכן, וואָס פאָר־דערט אַ פירוש (אויך) ע"ד הפשט.

איז לפ"ז ניט מובן: פאָרוואָס שטעלט זיך ניט רש"י[9] בפרשתנו אויף דעם שינוי צווישן „לפניך" און „אתך"[10]?

מוז מען זאָגן, אז נאָך דעם ווי רש"י האָט שוין פריער מבאר געווען דעם חילוק צווישן די צוויי לשונות און דעם טעם השינוי — איז לערנענדיק דעם סיפור בפרשתנו איז שוין מובן מאליו דער טעם פאָרוואָס אליעזר האָט משנה געווען פון דברי אברהם.

ב. ויש לומר דעם ביאור אין דעם:

דער חילוק אין טייטש (ותוכן) צווישן „אתך" און „לפניך" איז פשוטן כמשמעו: „אתך" מיינט — „מיט דיר", און „לפניך"

---

1) כד, ד.
2) שם, ה.
3) שם, ו־ז.
4) שם, לג ואילך.
5) שם, מ.
6) כן הקשה גם באלשיך פרשתנו (שם, לג השאלה הז'). ותירוצו שרמז בזה שהמלאך טפל אליו (ע"ש) — לכאורה הוא ע"ד הדרוש (ענינו דס' האלשיך), ואינו ע"ד הפשט.

7) ראה רד"ק פרשתנו (שם, לט): ובשנות הדברים האלה יש בהם שינוי מלות אבל הטעם אחד.
8) ר"פ נח.
9) וגם האברבנאל (בפרשתנו) שעמד על כו"כ שינויים בין דברי אליעזר ודברי אברהם — לא עמד על שינוי זה.
10) ובפרט שהשינוי ל„אתך" הוא באותו הפסוק שבו השינוי בין נח לאברהם (שרש"י מבאר בר"פ נח).

— „פאַר דיר". דאָס הייסט „ישלח מלאכו אתך" מיינט, אַז דער מלאך וועט גיין צוזאַמען מיט אליעזר'ן און אים העלפן דורכפירן די שליחות בהצלחה, ובלשון רש"י הנ"ל (ביי נח'ן) — „סעד לתומכו": משא"כ „ישלח מלאכו לפניך" מיינט — אַז דער מלאך וועט גיין „פאַר־אויס"[11] און פאַרזיכערן פון פריער די הצלחה פון אליעזר'ס שליחות.

וואָס דאָס איז אַ חילוק עיקרי אין אופן הפעולה וההצלחה:

אין דעם ערשטן פאַל איז דער עיקר — די פעולת ההשתדלות מצד אליעזר'ן, נאָר דער מלאך וועט צוגעבן אַ סיוע („סעד לתומכו") אַז זיין השתדלות זאָל מצליח זיין:

אָבער „ישלח מלאכו לפניך" מיינט, אַז דער מלאך וועט ניט נאָר מסייע זיין צו און אין דער השתדלות, נאָר ער גרייט זי צו און פאַרזיכערט די הצלחה פון השתדלות אליעזר פון פאַראויס.

ג. און דאָס איז אברהם געווען אויסן מיט זיין זאָגן „ישלח מלאכו לפניך", אַז די הצלחה פון אליעזר בשליחותו זאָל זיין אין אַן אופן אַז דער אויבערשטער באַוואָרנט מלכתחילה אַז די זאָך זאָל זיך אָפּטאָן כראוי, אַן שווערישקייטן — און אַזוי איז עס טאַקע געווען:

סיי גלייך ביים אַנהייב פון מהלך הענינים: אַנקומענדיק אין „ארם נהרים . . אל באר המים"[12], האָט אליעזר ניט געדאַרפט וואַרטן אַפילו, ווייל „והנה רבקה יוצאת גו'"[13]. ויתרה מזה: דאָס איז ניט געווען קיין תוצאה פון אליעזר'ס תפלה „הקרה נא לפני היום גו'"[14] בש־לימותה — וואַרום דער פסוק זאָגט[13] „ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יוצאת גו'" (נאָך איידער[15] ער האָט פאַר־ענדיקט זיין תפילה)[16] — עס איז מלכת־חילה געווען אויסגעשטעלט מלמעלה אַז זי זאָל קומען באַלד נאָך אליעזר'ס אַנקום.

און אַזוי — סיי מצד אליעזר, וואָס (ווי רש"י זאָגט[17]) „קפצה לו הארץ", און סיי מצד רבקה, אַז זי איז אַרויס מביתה באופן אַז „ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יוצאת גו'".

[וי"ל אַז דאָס וואָס „הוי", דער אוי־בערשטער האָט געווארט (מיט ביאת רבקה אל הבאר) ביז (סיום) תפילת אלי־עזר[18] — איז געווען נאָר צוליב דעם, אַז דורך דעם סימן וואָס ער האָט פאַר זיך אַנגעצייכנט בתפלתו זאָל ער קענען וויסן אַז „היא האשה אשר הוכיח ה' לבן אדוני"[19],

אָבער איר עצם קומען איז שוין באַ־וואַרנט געווארן, כנ"ל, נאָך איידער ער האָט מתפלל געווען]:

---

11) ראה גם בחיי פרשתנו (שם, טו): כי המלאך קדם לפניו כו'. וראה ב"ר פנ"ט, י ובר"ל (ועוד) שם.

12) פרשתנו שם, י־יא.

13) פרשתנו שם, טו. וכמ"ש בבחיי שם.

14) שם, יב ואילך.

15) ד„טרם" פירושו „עד לא" (רש"י בראשית ב, ה. וראה באורוכה במפרשים שם).

16) במדרש (ב"ר פ"ס, ד) איתא, שאליעזר נענה „במענה פיו", וי"ל שזהו בכללות, אבל כשנענה באופן ד„טרם כלה לדבר" ה"ז יותר על הנ"ל, מעלה נעלית יותר (ראה לקו"ש ח"כ (ע' 91: 98 ואילך) וש"נ).

אבל בפשש"מ — הרי זוהי הוכחה שאינה תוצאה מהתפילה. וכפשטות הענין שיציאת רבקה מביתה היתה לפני שהתחיל להתפלל [ומ"ש רש"י (לקמן פסוק סו) „ושנזדמנה לו רבקה בתפלתו" — אין הכוונה שפעל זה ע"י התפלה, כ"א שהיתה הצלחה, קרה נס „ושנזדמנה לו רבקה (באמצע) תפלתו"].

17) שם, מב. וכן בפרש"י שם, סו.

18) ראה לקמן סעיף ז בפנימיות הענינים.

19) ל' הכתוב — שם, מד.

ועד"ז באמצע הענין והדברים — איז בשעת בתואל האָט געוואָלט מעכב זיין דעם שידוך, איז „בא מלאך והמיתו"[20]:

און אַזוי אויך בסיום הענין — וועו אליעזר האָט געוואָלט אַז רבקה זאָל גלייך גיין מיט אים (ניט ווי „אחי' ואמה" זיינען באַשטאַנען אַז „תשב הנערה אתנו ימים גו'"[21]) און דערוף איז געווען דער ענטפער „נקרא לנערה ונשאלה את פי'", האָט רבקה תיכף געענטפערט — „אלך"[22]

— דלכאורה: מען געפינט ניט, אַז אליעזר האָט מיט איר פריער בכלל געַרעדט וועגן דעם שידוך[23] (ער האָט איר בלויז געגעבן מתנות[24] פון תכשיטים[25] כו'), באופן אַז זי זאָל האָבן צייט אויף טראַכטן און אַריינטראַכטן אין דעם: און אעפ"כ, איז גלייך ביים פרעגן איר צי זי איז מסכים אויפן שידוך, האָט זי גע־זאָגט „אלך", און ווי רש"י איז מוסיף ומפרש — „אלך, מעצמי ואף אם אינכם רוצים"! דאָס הייסט: דער אויבער־שטער האָט אַזוי געמאַכט[26] אַז זי זאָל מסכים זיין אָן קיין השתדלות מצד אלי־עזר[27].

ד. עפ"ז וועט מען אויך פאַרשטיין פאַרוואָאס אליעזר האָט משנה געווען פון דברי אברהם און געזאָגט „ישלח מלאכו אתך" — ווייל ביי בתואל'ן וואָלט זיך ניט אַנגענומען אַזעלכע רייד („ישלח מלאכו לפניך"):

בשעת אליעזר האָט געַרעדט מיט בתואל'ן און געוואָלט האָבן פון אים זיין הסכמה אויפן שידוך, האָט קיין אַרט ניט צו דערציילן אַז אברהם האָט געזאָגט „ישלח מלאכו לפניך" — וואָס באַדייט (כנ"ל) אַז די זאָך וועט אָפּגעטאָן ווערן

---

20) רש"י שם, נה.

21) שם, נה.

22) שם, נז־נח.

23) שהרי בפשטות לא היתה נוכחת בעת דיבורו של אליעזר עם בתואל•, וכמפורש (בנוגע לדיבורו אח"כ עם אחי' ואמה) „נקרא לנערה ונשאלה גו'". וכמובן גם בפשטות, שכשמדברים בענין הכי חשוב לא יקראו לנערה בת ג' (אף שהיתה אז בת דעת — ראה לקו"ש ח"י ע' 69 ואילך) — ושתצא מבית אמה (ראה פרשתנו שם, כח ובפרש"י) — ובפרט שלא ידעו (עדיין) שאודותה מדובר! וראה שוה"ג להערה 25.

ועוד זאת: מפרש"י עה"פ „ונשאלה את פי'" — „מכאן שאין משיאין את האשה אלא מדעתה" [היינו, שלשיטת רש"י שאלוה אז (לא רק אם תלך מיד, כ"א) על כללות השידוך (וכמ"ש באברבנאל פרשתנו (שאלה הי"ח) ועוד. וראה לקו"ש שם ע' 65 ואילך)] — משמע, שגם בתואל כו' לא דיבר עמה עדיין אודות השידוך.

24) דפשיטא שאין זה טעם מספיק להסכים על שידוך, ולילך עם איש זר, והיפך רצון אחי' ואמה!

25) שם, כב (אצל הבאר). שם, נג (לאחרי דיבורו עם בתואל•).

•) ומש"נ (שם, נא) „הנה רבקה לפניך קח ולך גו'" הוא רק הבעת הסכמה (כדמוכח מאמרו „קח ולך" — והרי לא לקחה כו' עדיין).

•) אבל אין להוכיח מזה גופא שהיתה נוכחת בעת אריכות הדיבור של אליעזר שלפנ"ז — כי

---

26) ומתורצת קושיית התוס' עה"ת (הדר זקנים) על פרש"י „וכי היתה רבקה כ"כ פרוצה ללכת בלא רשות אחי' ואמה" — כי זה נפעל ע"י המלאך, ההצלחה מהוי'. וראה לקמן סעיף ו.

27) ולהעיר שגם בחזרתם אל בית אברהם, סיבב הקב"ה כך ד„ויצא יצחק לשוח בשדה גו' ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק גו'" (פרשתנו שם, סג־סד) — בלי שהיות כו'.

נתינת המתנות היתה בהפסק זמן. וכדמוכח ממש"נ „ומגדנות נתן לאחי' ולאמה" ולא נזכר בתואל, שבפשטות זהו לפי שזה הי' לאחרי ש„בא מלאך והמיתו"

וזה שרש"י כותב זה רק לאח"ז עה"פ „ויאמר אחי' ואמה" — כי מנתינת המתנות לחוד אין הכרח שכבר מת (כמשנ"ת בלקו"ש שם הערה 9). אבל לאחרי שפרש"י ש„בא מלאך והמיתו" מסתבר לומר, דגם אי הזכרת בתואל לפנ"ז — הוא מאותו הטעם).

נאָך קודם, פאַר אליעזר׳ס קומען און בלי זיין השתדלות — ווייל, אויב אַזוי (וואָלט בתואל גע׳טענה׳ט), צו וואָס די גאַנצע רייד און משא־ומתן מיט עם? לדבריך, האָט דאָך דער „מלאך" שוין אַלץ אַפּגעטאָן...

דעריבער האָט אליעזר געמוזט משנה זיין[28] און זאָגן „ישלח מלאכו אתך"[29].

ע״פ הנ״ל יומתק נאָך אַ שינוי בדי־בורו של אליעזר, אַנדערש ווי דאָס איז געווען למעשה — געגעבן האָט ער רבקה׳ן דעם „נזם זהב גו׳" נאָך איידער ער האָט ביי איר געפרעגט „בת מי את"[30], און ביים דערציילן וועגן דעם צו בתואל׳ן איז (ווי רש״י[31] זאָגט) „שינה הסדר . . שלא יתפשוהו בדבריו ויאמרו היאך נתת לה ועדיין אינך יודע מי היא":

דאָס וואָס אליעזר האָט געגעבן רבקה׳ן די מתנות נאָך איידער ער האָט געוואוסט „מי היא" — איז ווייל וויסנ־דיק אַז אברהם האָט געזאָגט „ישלח מלאכו לפניך" און בפרט זעענדיק אַז „טרם כלה לדבר והנה רבקה יוצאת" און זי האָט זיך געפירט בהתאם צום סימן — האָט ער שוין פאַרשטאַנען און גע־וואוסט אַז דאָס האָט דער מלאך באַ־וואָרנט פון פאָראויס, ובמילא איז ער געווען זיכער אַז „הצליח הקב״ה דרכו"[32]:

משא״כ לויטן אופן ווי ער האָט עס געזאָגט צו בתואל׳ן, וואו ער האָט משנה געווען פון „(ישלח מלאכו) לפניך" אויף „(ישלח מלאכו) אתך", האָט קיין אָרט ניט אַזאַ זיכערקייט, ביז צו געבן איר די מתנות נאָך איידער ער ווייס „מי היא", ובמילא — „שינה הסדר . . שלא יתפ־שוהו בדבריו . . היאך נתת כו׳".

ה. אע״פ אַז בפשטות ובגלוי האָט אליעזר ניט דערציילט דעם פרט פון „ישלח מלאכו לפניך" — האָט ער אָבער דעם ענין מרמז געווען (ובמילא איז דער שינוי — נאָך קלענער), דערמיט וואָס ער האָט צוגעלייגט די ווערטער „(ישלח מלאכו אתך) והצליח דרכך" (וועלכע מען געפינט ניט בפירוש בדברי אברהם) [ועד״ז ווען ער האָט איבער־דערציילט זיין תפילה האָט ער מוסיף געווען (על לשון תפילתו[14]) „ה׳ . . אם ישך נא מצליח דרכי גו׳"[33]].

דער ביאור אין דעם:

דער אמת׳ער באַדייט פון הצלחה איז (ניט ווען דער מענטש איז מצליח דורך יגיעה, נאָר) וואָס דער אויבערשטער גיט דעם מענשן[34]. ע״ד ווי עס שטייט ביי יוסף[35] „ויהי ה׳ את יוסף ויהי איש מצליח . . ה׳ מצליח בידו . . ואשר הוא עושה ה׳ מצליח". ועד״ז האָט אליעזר מדגיש געווען „וה׳[36] הצליח דרכי".

---

28) להעיר מפרשה שלפנינו (וירא יח, יג — ובפרש״י ומפרשיו) ואכ״מ.

29) ואין להקשות איך אמר אליעזר בשם אברהם דבר שלא אמרו — כי נוסף שמפורש בפרש״י הטעם (וההיתר) שאליעזר „שינה הסדר . . שלא יתפשוהו בדבריו" (כדלקמן בפנים), הרי בנדו״ד מלכתחילה לא הי׳ ענין של שינוי, כ״א רק שלא סיפר כל הענין [כי „ישלח מלאכו לפניך" כולל ג״כ שישלח מלאכו אתו לסייע אותו בכל פעולותיו, כמובן בפשטות. וראה גם בחיי שבהערה 11]. ויומתק יותר ע״פ המבואר לקמן סעיף ה.

30) פרשתנו שם, כב־כג.

31) שם, מז.

32) ל׳ רש״י שם, כג. וברש״י שם, כא: משתומם ומתבהל על שראה דברו קרוב להצליח.

33) שם, מב.

34) ראה אוה״ת וישב רעח, א־ב (ושם כרך ז תתתלט, ב).

35) וישב לט, ב־ג. שם, כג (וראה בארוכה לקמן ע׳ 212 ואילך).

36) פרשתנו שם, נו. ועד״ז שם, כא. לשון רש״י

ולהוסיף אַז דאָס איז מער ווי דער אויפטו פון „יגעתי ומצאתי"[37] — דאע"פ אַז דער „מצאתי" איז שלא לפי ערך היגיעה (וכדיוק הלשון „מצאתי" — לשון מציאה — ע"ד ווי אַ מציאה וואָס קומט בלי השתדלות, ניט מער ווי די טירחא הכי מועטת פון אויפהויבן די מציאה), פונדעסטוועגן, איז דער „יגעתי" ממשיך ומכריח דעם „מצאתי"[38]:

משא"כ דער ענין פון „הצלחה" (אמיתית) איז ניט פאַרבונדן מיט עבודת האדם, נאָר דאָס איז אַ מתנה מלמעלה[39].

קומט לפי זה אויס, אַז די הוספה פון „(ישלח מלאכו אתך) והצליח דרכך" טראָגט אין זיך דעם זעלבן תוכן ווי „ישלח מלאכו לפניך" — ווייל דער ענין פון „הצלחה" איז ווען דאָס קומט בדרך מתנה מלמעלה.

און דערפאַר, בשעת אליעזר האָט אַרויסגעבראַכט פאַר בתואל'ן ווי אַזוי זיין תפילה „אם ישך נא מצליח דרכי" איז נתמלא געווארן (און „אני טרם אכלה לדבר גו' והנה רבקה יוצאת גו'"[40]), האָט בתואל גלייך געזאָגט[41] — „מה' יצא הדבר לא נוכל לדבר אליך רע או טוב": דאָס איז אַ זאַך וואָס טוט זיך אפ אינגאַנצן מלמעלה, בדרך הצלחה, אַזוי, אַז אַ בן אדם קען אין דעם ניט ענדערן[42].

ו. עפ"ז וועט מען אויך פאַרשטיין אַן ענין תמוה, לכאורה, בדברי אברהם:

בשעת אליעזר האָט געפרעגט[2] „אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי גו'" האָט אברהם אים געענטפערט[3] „השמר לך גו' ה' אלקי השמים גו' ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם" — דער אויבערשטער וועט שיקן אַ מלאך ובמילא איז ער אים מבטיח — „ולקחת אשה לבני משם",

איז ניט פאַרשטאַנדיק: ווי קען אברהם פאַרזיכערן אליעזר'ן „ולקחת אשה לבני משם" — בשעת דאָס איז תלוי ברצונה ובבחירתה של האשה, און בפרט אַז אברהם בעצמו האָט גלייך ממשיך געווען „ואם[43] לא תאבה האשה ללכת אחריך ונקית משבועתי זאת גו'"?

נאָר דאָ איז דער אויפטו פון „ישלח מלאכו לפניך" — אַז דאָס נעמט זיך פון אַזאַ „ארט" וואָס איז „פריער", העכער פון יגיעת האדם (עבודתו), וואָס דערפאַר איז די הצלחה אין דעם (פון

שבהערה 32. ועוד. ובאוה"ת שם: ענין הצלחה נזכר באליעזר . . ונד' שם כמה פעמים.

37) מגילה ו, ריש ע"ב.

38) ראה גם לקו"ש חי"ג ס"ע 117 ואילך.

39) ראה אוה"ת שם „כי הצלחה הוא ענין מוכ". ע"ש. וראה לקו"ש חי"ט ע' 384 ואילך בענין „שערי הצלחה" (ע"פ המשך תער"ב ח"ב ע' א'קכג ואילך).

40) פרשתנו שם, מה.

41) שם, נ.

---

42) ע"פ המבואר באוה"ת שם „ששורש ההצלחה ממזלא . . שמשם בא השפע במהירות בלי עיכובים ודינים" — יומתק המשך לשון בקשת אליעזר „אל תאחרו אותי והוי' הצליח דרכי".

[ומה שאמרו „ונשאלה את פי" (ולא הסכימו תיכף) — כי לאחר שלא הסכים אליעזר ליתן זמן לרבקה „לפרנס את עצמה בתכשיטים" אע"פ ש„לא יעשה כן", כי „נותנין לבתולה כו'" (רש"י שם, נה) — הי' אצלם ספק באמיתיות דברי אליעזר (בארוכה — בלקו"ש חי"י ע' 68)].

43) פרשתנו שם, ח.

---

*) עפ"ז יומתק אמרו „והוי" — ד.כ"מ שנאמר וה' הוא ובית דינו" (רש"י וירא יט, כד) — דגם הב"ד שלמעלה הצליח דרכו, ובמילא „בא השפע . . בלי עיכובים ודינים.

אויבערשטן) ניט תלוי׳ אין דער השתדלות פון מעשה בני אדם: און אזוי אויך לאידך גיסא, אז דער רצון פון א בן אדם קען ניט „שטערן״ אין דער הצלחה.

און דעריבער, אע״פ אז עס איז דא דער ענין הבחירה[44], וואס דערפאר איז דא (לכאורה) די מעגלעכקייט פון „ואם לא תאבה האשה גו׳״ — עכ״ז איז אבער ברור, אז בפועל וועט זיך אפטאן[45] דער ענין, „ולקחת אשה לבני משם״ — אז ס׳וועט זיך געפינען אן אשה וועלכע וועט בוחר זיין צו גיין מיט אליעזר׳ן[45].

ז. וי״ל אז דאס איז אויך איינער פון די ביאורים[46] אין דעם מאמר חז״ל[47] „יפה שיחתן של עבדי אבות . . מתורתן של בנים״ — ווייל בנוגע צו „תורתן של בנים״ איז דא דער כלל אז „הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים״[48], בנוגע צו תומ״צ וועט ניט צוגענומען פון מענשן דער ענין הבחירה; משא״כ בשליחותו של אליעזר איז געווען די הנהגה פון „ישלח מלאכו לפניך״ אין אן אופן פון „והצליח דרכך״ — די הצלחה איז געווען פארזיכערט מלמעלה אפילו דאס וואו דאס רירט אן דעם ענין הבחירה[49] (ווייל „יפה . . עבדי אבות מתורתן כו׳״).

נאר דערצו פאדערן זיך די צוויי תנאים:

(א) מ׳זאל זיין „עבדי אבות״ — אן עבד וואס איז ניט קיין מציאות בפני עצמו כלל,

ער האט א מציאות און א מציאות וואס טוט אויף ואפילו גדולות וכו׳, אבער כל מציאותו איז די מציאות האדון[50] (מה שקנה עבד קנה רבו[51]);

און (ב) דערצו דארף זיין דער ענין ה„שיחה״ — „אין שיחה אלא תפלה״[52] — די הכרה ברורה אז מען קען זיך ניט פארלאזן אויף די אייגענע כחות, נאר מ׳מוז מתפלל זיין צום אויבערשטן.

און דורך דעם ביטול מכל וכל איז מען א כלי[53] צו דער הנהגה פון „ישלח מלאכו לפניך ולקחת גו״, בדרך הצלחה.

ח. אע״פ אז „שיחתן של עבדי אבות״ איז העכער פון „תורתן של בנים״ — איז אבער (אויך) „שיחתן של עבדי אבות״ אריינגעשטעלט אין „תורתן של בנים״, ס׳איז א פרשה שלימה בתורתן.

וואס דערפון גופא איז פארשטאנדיק, אז אויך די בנים קענען דערגרייכן די מעלה פון (— „ווערן״) „עבדי אבות״.

און דאס איז די הוראה בפועל וואס מען נעמט ארויס פון „פרשה של אליעזר״ — ובמיוחד פאר די וועלכע האבן זוכה געווען צו עוסק זיין זיך בשלימות של ה„אבות״ שבכל דור ודור — רבותינו נשיאינו — איז דער עבודה פון החזקת היהדות והרבצת התורה (כולל — יפוצו מעינותיך חוצה):

---

44) להעיר ממ״ש הרמב״ם (הל׳ תשובה ספ״ו) „שלא גזר על איש פלוני . . כל אחד ואחד . . אילו לא רצה כו׳״.

45) להעיר מפני דוד (להחיד״א) פרשתנו אות כא.

46) ראה באריכה ביאור מחז״ל זה ע״ד החסידות — אוה״ת פרשתנו קכז, ב ואילך. ועוד.

47) רש״י פרשתנו שם, מב (מב״ר פ״ס, ח. ושם: עבדי בתי אבות).

48) ברכות לג, ב. וש״נ.

49) ראה לקו״ת במדבר (טו, א־ב. וש״נ) אודות הנהגת הקב״ה (לפעמים) „להטות לב בני אדם לטובה״. ע״ש.

50) ראה בארוכה ד״ה ומקנה רב (ומאמרים שלאח״ז) בהמשך תרס״ו.

51) פסחים פח, ב. קידושין כג, ב. וראה רשב״א קידושין שם, שמלכתחילה נקנה לרבו.

52) ברכות כו, ב. ע״ז ז, ב. וראה אוה״ת פרשתנו קכט, א ואילך.

53) להעיר גם מהמשך תער״ב ח״ב ע׳ א׳קכד (נעתק בלקו״ש שבהערה 39 הערה 40).

עס זיינען פֿאַראַן אַזעלכע וואָס מיינען אַז די דאָזיקע שליחות באַשטייט בלויז אין דעם טאָן, אָבער בנוגע די תוצאות פון זייערע פעולות — זיינען זיי כלל ניט קיין בעה"ב. דער שליח איז מסכים אַז ער דאַרף זיין איבערגעגעבן צו דער שליחות „בכל כחו"[54], ביז ער האָט ניט קיין מנוחת הנפש, ניט ער און ניט בני ביתו, זייענדיק טרוד כל היום במילוי השליחות:

אָבער אויף דעם צווייטן (אויף וועמען ער זוכט משפיע זיין) איז ער ניט קיין בעה"ב. יענער איז אַ בעל בחירה, און מען קען אים ניט מכריח זיין צו פירן זיך היפך רצונו (הגלוי)!

אויף דעם נעמט מען די הוראה פון פרשה של אליעזר, אַז בשעת מ'שטעלט זיך אַריין אין אַ מצב פון „עבדי אבות" — אַ ביטול מכל וכל, ווי אַן עבד לאדונו, און דערצו איז מען מתפלל להקב"ה אויף הצלחה במילוי שליחותו — איז מען מובטח אַז „ה' . . ישלח מלאכו לפניך" און „והצליח דרכך":

דער אויבערשטער פֿאַרזיכערט אים הצלחה בשליחותו [ובמשך דער גאַנצער שליחות: סיי בהליכתו, סיי במקום השליחות גופא, און סיי אומקערנדיק זיך פון מקום השליחות (הפרט המסוים הזה שבה)[55]]

— און „ולקחת אשה" — זו כנסת ישראל — און מ'קערט איר אום „לאישה" הקב"ה

דורך מעורר זיין נאַך אַן אידן און נאַך אַן אידן ולהאירו ביז צו מאַכן דעם אידן אַ „נר להאיר", אַ שליח פון אבינו שבשמים.

וכפסק דין הרמב"ם (אַז אע"פ אַז דער ענין הבחירה איז אַן „עיקר גדול" און „עמוד התורה והמצוה"[56] — איז): וכבר[57] הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין.

(משיחות ש"פ חיי שרה תשמ"ב, כ' מרחשון תשד"מ)

---

54) במכש"כ מפועל בעניני הרשות (רמב"ם סוף הל' שכירות. טושו"ע חו"מ סו"ס שלז. שו"ע אדה"ז שם הל' שאלה ושכירות כו' סעיף כ. וראה לקמן ע' 139 ואילך).

55) ראה הערה 27. — והרי גם בחזרת אליעזר מארם אמר „ואלכה לאדוני" ובבואו לא"א „ויאמר העבד הוא אדוני".

ועפ"ז מתורץ העתקת רש"י מהפסוק גם תיבת „העבד" (לקמן כד, סו).

56) רמב"ם הל' תשובה פ"ה ה"ג.

57) שם פ"ז ה"ה.